BASARABIA ÎN CONTEXTUL RELAŢIILOR COMERCIALE ALE RUSIEI CU IMPERIUL AUSTRIAC (1812-1867)

Anastasia GUȚU,

masterandă, anul II, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 339(436-44:470):94(478) E-mail: i20gutu.anastasia@gmail.com

După anexarea Basarabiei de către Imperiul Rus în 1812, regiunea a fost tratată, la fel ca alte periferii imperiale (sudul Ucrainei, Caucazul, Asia Centrală), drept colonie internă. Aceste teritorii urmau să devină furnizori de produse agricole pentru centrele industriale ruseşti şi surse de export de materii prime către Occident, în special către Imperiul Austriac. Această politică a compromis dezvoltarea unei economii locale solide, orientând Basarabia spre o dependenţă profundă de export.

Pentru a evita nemulţumirile locale, administraţia ţaristă a păstrat temporar anumite privilegii pentru anumite categorii sociale, iar imaginea guvernării ruse era construită deliberat ca „hrană pentru creştinii din sud-estul Europei”. Aceste măsuri urmăreau întărirea influenţei ruse în Balcani şi promovarea unei imagini favorabile a autorităţii imperiale [1, p. 476].

În perioada post-anexare, comerţul în Basarabia a fost marcat de prezenţa dominantă a comercianţilor străini – în special din Imperiul Austriac – care au deţinut controlul asupra direcţiilor comerciale principale, inclusiv în centre urbane precum Chişinău. Această dominaţie a afectat negativ dezvoltarea capitalului autohton şi a limitat accesul comercianţilor basarabeni la rutele comerciale externe şi până la 18331 la cele de peste Nistru. În ciuda volumului mare de tranzacţii, profiturile nu au fost reinvestite în economie locală.

Politica economică imperială a consolidat dependenţa de exportul de cereale şi lemn, în defavoarea industrializării. Producţia locală rămânea rudimentară, infrastructura comercială era slab dezvoltată, iar regiunea devenea tot mai dependentă de importuri – în special din Austria – ceea ce genera un dezechilibru cronic în balanţa economică regională [4, f. 31-31 verso].

Una dintre cele mai restrictive măsuri în comerţul Rusiei cu Imperiul Austriac a fost păstrarea cordonului sanitaro-vamal de pe Nistru, care a limitat circulaţia mărfurilor şi a crescut costurile comerciale. Doar începând cu 1831, în urma aplicării Regulamentului ghildelor şi reorganizării sistemului vamal, cordonul vamal a fost transferată pe Prut şi Dunăre. Această mutare a permis o mai bună integrare a Basarabiei în circuitul comercial austro-rus şi a stimulat comerţul transfrontalier [2, p. 13].

O sursă majoră de venit – comerţul cu lemn – a fost controlată tot de comercianţi străini, care au exploatat resursele fără a contribui la dezvoltarea locală. De asemenea, regimul fiscal impus de autorităţile ţariste a fost dezavantajos pentru negustorii locali,

favorizând interesele economice ale Imperiului Rus în detrimentul celor ale populaţiei locale [5, f. 1-1 verso].

În plan social, prezenţa comercianţilor străini şi inegalităţile economice au generat polarizare. Elita comercială, în mare parte alogenă, s-a distanţat de masa populaţiei locale, iar lipsa unei clase mijlocii puternice a afectat dezvoltarea internă. Resursele naturale, deşi bogate, au fost exploatate fără a genera beneficii durabile pentru regiune.

Relaţiile comerciale cu Imperiul Austriac s-au derulat în două etape. Prima (1812-1830) a fost caracterizată de măsuri relativ favorabile comerţului: comercianţii locali beneficiau de anumite privilegii, iar comerţul de tranzit – mai ales prin vama Noua-Suliţa – se intensifica. Produsele exportate includeau animale, cereale, miere, piei şi vinuri, în timp ce din Austria erau importate textile, sare şi produse metalurgice.

A doua etapă (1831-1868) s-a concentrat pe integrarea completă a Basarabiei în sistemul pieţei interne ruse. După aplicarea Regulamentului în 1830 a regulamentului ghildelor şi instituirea Administraţiei speciale a oraşului Ismail, Basarabia a devenit parte a pieţei interne a Imperiului Rus. Produsele locale au început să circule în întreaga Rusie, iar provincia a fost poziţionată strategic ca zonă de tranzit pentru exporturile ruseşti către Europa Centrală.

Vămile regionale, precum cele din Noua Suliţă, Ismail, Sculeni şi cea din Novorosia – Odesa, au devenit puncte-cheie în gestionarea fluxului de mărfuri. Deşi activitatea comercială era intensă, lipsa unei infrastructuri moderne, absenţa unei industrii locale şi politicile protecţioniste ale Rusiei au menţinut Basarabia într-o poziţie periferică, furnizoare de materii prime şi consumatoare de produse finite [3, p. 159-160].

Documentele de arhivă – inclusiv cele din fondurile ale Republicii Moldova, Ucraina şi Rusia – reflectă politicile contradictorii ale administraţiei ţariste: pe de o parte, promovarea unui comerţ deschis cu Austria, pe de altă parte, restricţii comerciale interne menite să protejeze piaţa internă rusă. Rapoartele vamale, corespondenţa dintre guvernatori, dar şi publicaţiile statistice regionale confirmă dificultăţile structurale ale economiei basarabene.

Şi în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în pofida unei anumite intensificări a schimburilor comerciale, Basarabia a rămas o provincie agricolă, slab industrializată, dependentă de centrele economice ruseşti şi fără o piaţă internă coerentă. Această structură dezechilibrată s-a menţinut până în perioada interbelică.

Referințe:

1. TOMULEȚ V. *Politica comercial-vamală a ţarismului în Basarabia (1812-1830). Documente inedite din arhivele Rusiei, Ucrainei şi Republicii Moldova*, Chişinău: CEP USM, 2002. 423 p.
2. TOMULEȚ V. *Basarabia în epoca modernă (1812-1918) (Instituţii, regulamente, termeni*). *Vol. I.* Chișinău: Lexon-Prim, 2014. 672 p.

3. *Полное Собрание Законов Российской Империи,* Собр. II, т. XL, отд. первое, 1865, №41779, СПб., 1867.
4. ANA, F. 2, inv. 1, d. 101.
5. ANA, F. 2, inv. 1, d. 1459 .

Recomandat
Valentin TOMULEȚ, *dr. hab., profesor universitar*